

Сокуренко Олексій Петрович

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник

Шамара Олександр Володимирович

кандидат юридичних наук

професор кафедри права

старший науковий співробітник

Дніпровський гуманітарний університет

ПРОТИДІЯ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Міжнародний або транснаціональний тероризм не має географічних кордонів і не лише становить небезпеку для окремих країн, а й ставить під сумнів стійкість світового правопорядку в цілому. Для боротьби з цією загрозою потрібне узгоджене застосування політичних, економічних, дипломатичних, правових, соціальних та інших засобів. На думку фахівців, у найближчому майбутньому тероризм буде стрімко розвиватися, видозмінюватися, глобалізуватися. Відповідно дослідження з проблематики протидії тероризму набуватимуть все більшої актуальності. Особливо науковців і фахівців-практиків цікавитиме питання: які ж стратегії боротьби із цим явищем є найбільш ефективними? Чи потрібно збільшувати обсяги фінансування контр-терористичної діяльності у державі, а отже, посилювати людськими і технологічними ресурсами військову і правоохоронну галузі, чи активізувати альтернативні напрями протидії тероризму. Зокрема, фахівцями розглядаються питання щодо виділення коштів на проведення системних моніторингів фінансової діяльності потенційних суб'єктів терористичної діяльності, системної просвітницької роботи серед молоді й інших уразливих верств населення, підвищення рівня добробуту населення як засобу нівелювання підстав для терористичних проявів.

У сучасному світі найбільш поширеними є дві основні стратегії боротьби із тероризмом: «консервативна», що передбачає радикальні заходи по знищенню терористів та їх прибічників, відмову від будь-яких переговорів й договорів про перемир'я; «прогресивна», коли допускаються певні поступки на вимоги терористів – матеріального і морального характеру, зокрема визнання лідерів терористів як суб'єктів переговорів, виплата викупу тощо (Lebedinets, 2015).

В обох випадках аналіз результативності боротьби із тероризмом у сучасних умовах є доволі складним. Підтвердженням цієї думки можуть слугувати праці Алекса П. Шміда і Джеймса Дж. Фореста (Schmid & Forest, 2018). Вони уклали перелік із 150 недосліджених або малодосліджених тем з

контр-терористичної проблематики. Автори вказують, що більшість сучасних досліджень зосереджені на обмеженому колі проблемних питань. Так, увага в багатьох із них приділяється лише окремим терористичним угрупованням, а не тим політичним, релігійним або іншим рухам і течіям, до яких ці угруповання належать. Таким чином, змінюється ракурс погляду на проблему, і зусилля зосереджуються на пошуку засобів боротьби із наслідками явища тероризму, а не його першопричинами. Для вирішення цієї проблеми необхідно сконцентруватися, у першу чергу, на припиненні фінансування тероризму.

Мета: дослідити слабкі і сильні сторони існуючих стратегій протидії фінансуванню тероризму на міждержавному рівні й проаналізувати їх перспективність.

Ключовим документом, який відіграє провідну роль в організації співпраці у даному напрямі на міждержавному рівні, є «Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму», яку було прийнято резолюцією 54/109 від 9 грудня 1999 року (The United Nations General Assembly. (1999). Resolution adopted by the General Assembly. 54/109). У документі представлено вичерпний перелік діянь, вчинення яких підпадає під дію цієї Конвенції, а особи, чи то юридичні, чи то фізичні, – під компетенцію певних державних органів, що здійснюють антитерористичну діяльність

Конвенція містить три основних зобов'язання для держав-учасниць. По-перше, зафіксувати злочинний характер фінансування тероризму у своєму кримінальному законодавстві. По-друге, вони зобов'язані брати участь у широкомасштабному співробітництві з іншими державами-учасницями і надавати їм юридичну допомогу в питаннях, що становлять предмет Конвенції. По-третє, вони зобов'язані ввести в дію певні вимоги щодо ролі фінансових установ у виявленні та повідомленні фактів, які свідчать про фінансування терористичних актів. Від імені України Конвенцію було підписано 8 червня 2000 року й ратифіковано Верховною Радою України 12 вересня 2002 року.

25–26 березня 2004 року Європейською радою за результатами саміту ЄС було прийнято ряд документів програмного характеру: Декларацію про боротьбу з тероризмом (The United Nations Security Council (2004), Стратегічні цілі Європейського союзу у боротьбі проти тероризму (оновлений План дій) та ін. Серед основних заходів, що спрямовані на розвиток існуючого співробітництва у сфері боротьби з тероризмом, Декларація передбачає активізацію співпраці між Європолом, Євроюстом, розвідувальними структурами країн-членів ЄС і Радою керівників поліцейських підрозділів країн ЄС. Як пріоритет було визначено подальшу розробку законодавства щодо недопущення фінансування тероризму та обміну інформацією з питань його фінансування.

12 грудня 2016 р. на засіданні Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй було прийнято резолюцію № 2322, одним з авторів якої є Україна (The United Nations Security Council (2016), що закликає держави до посилення та

розширення міждержавної взаємодії та взаємодопомоги у сфері боротьби з тероризмом, обміну інформацією щодо терористичних організацій та бойовиків-терористів, включаючи їхні біометричні та біографічні дані. У документі також зазначається важливість співробітництва між судовими та правоохоронними органами щодо розслідування злочинів, пов'язаних з тероризмом.

До найбільш ефективних інституціональних форм міждержавної взаємодії у протидії загрозам тероризму саме в економічному аспекті слід віднести Міжнародну групу з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ), а також регіональні групи, створені за зразком ФАТФ, наприклад: Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей на Близькому Сході і в Північній Африці (МЕНАФАТФ), Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму (ЄАГ) та інші. Разом вони утворюють єдину міжнародну систему з розповсюдження і запровадження на практиці міжнародних стандартів боротьби із відмиванням грошей і фінансуванням тероризму, а також контролю за їх виконанням на національному рівні.

Висновки ФАТФ щодо дотримання країнами-учасницями встановлених 40 рекомендацій презентуються у щорічних звітах організації (The Financial Action Task Force (FATF)). Україна є членом Спеціального комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (MONEYVAL). До його складу входять країни Ради Європи, які не є членами ФАТФ. Метою таких наднаціональних об'єднань є, в першу чергу, кооперація у напрямі *фінансової* (створення спеціальних фондів за рахунок членських внесків), *освітньої* (семінари, навчання експертів, заходи з обміну досвідом тощо), *моніторингової* (проведення досліджень в рамках окремих країн і підготовка рекомендацій) взаємодопомоги у боротьбі із тероризмом. Важливим напрямом їх діяльності є також відстеження загальносвітових методів і схем відмивання злочинно нажитих капіталів та розробка контр-заходів.

В цілому, за висновком Комітету, ситуація із відмиванням коштів і фінансуванням тероризму за останні роки в Україні має позитивну динаміку. Зокрема, як позитив відзначено внесення змін в КПК України, що стосуються питань юрисдикції відносно ст.209 КК України і окремих випадків, що стосуються досудового розслідування злочинів, пов'язаних з відмиванням грошей.

Таким чином, боротьба з тероризмом у сучасному світі має міцну нормативну й інституціональну основу, водночас про викорінення цього суспільно небезпечного явища із нашого життя говорити зарано. Однією з вагомих перепон на шляху протистояння міжнародної спільноти загрозам тероризму є відсутність злагодженої позиції держав щодо найбільш ефективних способів фінансових вкладень у справу боротьби із тероризмом.

Список використаної літератури:

1. Lebedinets, I.N. (2015). *International Criminal Law*. Part 5. Textbook. Moscow: Prospect.
2. Schmid, A.P. & Forest, J.J. (2018). Research Desiderata: 150 Un- and Under-Researched Topics and Themes in the Field of (Counter-) Terrorism Studies – a New List. *Perspectives on terrorism*. 12(4), 68-76.
3. The United Nations General Assembly. (1999). Resolution adopted by the General Assembly. 54/109. International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism. Retrieved from <https://undocs.org>.
4. The United Nations Security Council. (2004). Resolution 1535 adopted by the Security Council at its 4936th meeting March 26, 2004. Retrieved from <http://docs.cntd.ru>.
5. The United Nations Security Council. (2016) Resolution 2322. Retrieved from <https://www.un.org>.